

גליון 515, 28 באפריל 2006
מקומון שבועי המופץ בפרדס חנה-כרכור, זכרון יעקב, בנימינה, גבעת עדה, קיסריה, מושבים וקיבוצים באלונה וחוף הכרמל

אימייל: gfn@gfn.co.il פרסום בגפן: 046399917 046398133

שליחת הכתבה לחבר/ה במייל

שלח מאמר

חזרה לדף הראשי

אביר הממלכה

מאת: ענת פרחי פטוסי

צפייה בתמונות נוספות הנלוות למאמר

הוא התחנך בבית ילדים נוצרי בהולנד. הוריו נרצחו בשואה. בשנת 1963 עלה לארץ. הפרוייקט הסודי שאותו תכנן זכה בפרס הבטחון, חזר לארץ, נלחם במלחמת יום הכיפורים ועבד עם משרד החקלאות. בשנת 1997 התחיל בתהליך ארוך ומייגע ומו"מ אין סופי עם ממשלת הולנד, שבסופו הצליח לקבל 350 מיליון דולר עבור ניצולי השואה ההולנדים. על השירות הזה למען קהילת יהודי הולנד קיבל את תואר הכבוד היוקרתי "אביר הולנד" ממלכת הולנד.

פילים סטאל נולד ב-1941 למשפחה יהודית באמסטרדם הולנד. במאי 1943 העבירו אותו הוריו ביחד עם אחיו הגדול ממנו בשנה וחצי לבית ילדים נוצרי שם התחנך במשך שלוש שנים. על התקופה הקשה, על ההנחה המוטעית שההולנדים היו "נחמדים" ליהודים בזמן המלחמה ועל העלייה לארץ סיפר פיליפ:

"באותה תקופה הרגישו הורי את הסכנה שריחפה על היהודים והבינו שהגיע הזמן להסתתר. הורי מצאו לאחי ולי מקום מסתור בבית הילדים הנוצרי, והם הסתתרו במקום אחר. הגרמנים פיתו את ההולנדים בסכומים נאים ועבור בצע כסף הם הלשינו על מקומות המסתור של המשפחות היהודיות. לאחר הלשנה, ניתפסו גם הורי ונירצחו על ידי הגרמנים. שנה לאחר שהסתיימה המלחמה הועברנו לבית ילדים יהודי בהולנד ושם נשארתי עד גיל 16.

בגיל 18 עלה אחי לארץ ואני נותרתי בהולנד. המשכתי ללמוד, שכרתי חדרים, ואף התחתנתי. בשנת 1963 עליתי ארצה ביחד עם אחתי, באופן פרטי, לא בעלייה מסודרת או דרך הסוכנות. לארץ הגענו עם קטנוע, מזוודה דוובי היישר לרמת עמידר. ברמת עמידר היו משפחות של עולים מתימן ובולגריה שקיבלו אותנו אליהם בחום. דאגו לנו, לימדו אותנו עברית ועוד. זה אחד המקומות בארץ שאני זוכר לטובה ותמיד יישאר לי ממנו זיכרון טוב".

פיליפ החל לעבוד באלת"א (אלקטרוניקה תעשייה אווירית) ובמשך כ-10 שנים היה אחראי על ל"א (לוחמה אלקטרונית). הפרוייקט שאותו תכנן זכה בפרס הביטחון מטעם מדינת ישראל. בשנים ההם היה הפרוייקט סודי בהחלט אך כיום אפשר כבר לספר שפיליפ פיתח מכשיר למטוסים שהטעה את הטילים של האויב על ידי שליחת קרן חזרה לנקודת ציון וירטואלית.

בשנת 1972 חזר פיליפ עם אשתו הנדריקה והילדים להולנד, שם למד כלכלה, סטטיסטיקה והתמחה בשוק. לאחר חמש שנים ולאחר שסיים את התואר השני, חזרה המשפחה וארבעת ילדיה לארץ ליישוב מזכרת בתיה. על אף היותו בהולנד, הרגיש פיליפ צורך להשתתף במלחמת יום הכיפורים ועל כך סיפר:

"כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים חזרתי לארץ בגפי בתיאום עם שגרירות ישראל והתגייסתי לצבא כאיש מילואים. במשך חודש ימים שירתי ב-ג.מ. על זחל"מ. אני זוכר שלאחר הפסקת האש הגיע אלינו לבקור ביחידה אלוף פיקוד הצפון. בשיחה איתו אמרתי כי אני רוצה לחזור הביתה היות ונגמר לי החופש. האלוף הביט בי בתדהמה, הסברתי לו שאני גר בהולנד ולקחתי מהעבודה חופשה לחדש. הוא הבטיח לדאוג לי ואכן השתחררתי בזמן כאשר החברים שלי נשארו במילואים עוד חצי שנה".

בשנת 1982 קיבל פיליפ כבעלים של חברת "סיסניט" טלפון ממשרד החקלאות, בו התבקש להקים יחידה לחקר שווקים עבוד המשרד. לפיליפ לא היה כל קשר לחקלאות אך הוא נמצא כמתאים להקמת היחידה היות והחברה שעמד בראשה התמחתה במחקרי שוק ועסקה בפרסום. מאז ובמשך שנים נותן פיליפ את שירותיו למשרד החקלאות.

בשנת 1997 חל המפנה הגדול בחייו של פיליפ ומאז הוא הקדיש ומקדיש את כולו בהתנדבות למען ניצולי השואה ההולנדים בארץ ובחו"ל.

בתקופת המלחמה כאשר יהודי הולנד הועברו לסוביבור ומשם למחנה אושוץ, הורו הגרמנים למוסדות הממשלתיים לבקש מהיהודים להעביר את כל רכושם: בתים, כספים, תכשיטים ועוד, לבנק באמסטרדם. היות ושמו של הבנק היה יהודי "ליטמן אנד רוזנטל" (אך בחסות גרמנית) לא חששו היהודים להעביר את רכושם לבנק מה שבדיעבד הסתבר "כגניבה הגדולה", שאותה הבינו היהודים שנותרו מאוחר מדי.

כל השנים חיפשו ההסטוריונים היהודיים את ארכיון הבנק שתיעד באישורים ומסמכים את הרכוש שנמסר על ידי היהודים, ורק בשנת 1997 נמצא חלק הארכיון בביתם של שני סטודנטים בהולנד שנברו ב"בוידעם" והבינו שיש בידיהם מסמכים נדירים ויקרי ערך. את המידע העבירו הסטודנטים לעיתונות מחשש שהמוסדות הממשלתיים בהולנד ירצו להעלים את המידע.

לדברי פיליפ בזכות וכתוצאה מהמהלך שביצעו הסטודנטים, כל הנושא שתקתק כמו פצצת זמן החל להתגלגל ולצאת החוצה: "בתקופה שבה יצא הסיפור לתקשורת הייתי חבר במשך 10 שנים בעמותת "איילה", עמותה שעזרת לניצולי השואה מהולנד לקבל את מה שאיפשר להם החוק ההולנדי והם לא קיבלו או לא ידעו לממש זאת. בסוף שנת 1997 פנו אלי וסיפרו לי את סיפור הממצאים של ארכיון הבנק ואז החלטתי לנהל מו"מ עם ממשלת הולנד, עם חברות הביטוח, הבנקים והבורסות. כמובן שכל מי שהשתתף איתי במו"מ ובשאר הפעולות עשה זאת כמוני בהתנדבות.

לצורך ניהול המו"מ טסתי במהלך התקופה הארוכה פעמיים בחדש להולנד, היו אי-הסכמות קשות מאוד, וגם יוכיחים נוקבים, אך בסופו של תהליך, ב-13.6.2000 הצלחנו להוציא מההולנדים ס"ך של 350 מיליון דולר. זה לא דבר של מה בכך ולא הישג שמגיעים אליו בכל יום. מעמד החתימה היה מתוקשר ברמה בין-לאומית והרגע היה גדול ומרגש ביותר".

על המו"מ המפרך והמתיש, על כמעט פיצוץ ההסכם ולאן הלך הכסף סיפר פיליפ:

"הבנקים והבורסות התחילו בהצעה של 8 מיליון גילדן (כ-3 מיליון יורו). אני זוכר את הישיבה האחרונה שהתקשנו על 265 מיליון גילדן מהבורסה. מהבנקים דרשנו 50 מיליון גילדן, חברות הביטוח 50 מיליון גילדן נוספים ומהממשלה 400 מיליון גילדן. ישבנו מול עורכי הדין הכי טובים והממולחים של הבנקים, והעסקה כמעט התפוצצה. מנה"ל המו"מ מטעם הבנקים שישב על ידי שמע את שאמרתי והופתע. יותר מהכסף היה חשוב לי שהם יבינו וידו כי עשו טעות ויצטערו על מה שקרה. רציתי שבינו כי הכסף שייך לעם היהודי ונעוד לא לפיצוץ על סבל אלא להחזר כספים שבפירוש ידוע כי נגנבו מהיהודים.

לאחר הפגישה שלחנו מכתבים לכל הסנטורים בארה"ב, ומהם ביקשנו לא לאפשר רכישות בארה"ב על ידי הבנקים היות והם יושבים על כספי השואה. תוך 10 ימים מיום שליחת המכתבים נחתם החוזה מחד של סנקציות על הבנקים.

"לאחר שחתמנו על חוזה וקיבלנו מכולם ביחד כ-350 מיליון דולר, חשבנו מה עושים עם הכסף? הוחלט לחלק אותו 80% לניצולי שואה ו-20% לחלק לעמותות בארץ ובהולנד (עמותות של קבורה יהודית, השכלה, ולימודים, בתי כנסת וכו') כאשר החלוקה של 20 נחלקת ל-74% שנשארו בהולנד ו-26% יגיע לעמותות בארץ (170 מיליון).

"מחלוקת הכסף עברנו להגדרת ניצולי שואה: מי שהיה בהולנד בזמן המלחמה גם אם לא היה יהודי-הולנדי. הניצול צריך היה להיות יהודי שיש לו צד אחד יהודי שלם לפחות. לאחר קבלת הכסף הוקמה עמותה שהייתה אחראית על חלוקת הכסף ושר האוצר ההולנדי מינה אותי לנהל את העמותה הזו. במהלך העבודה נקלעתי למצבים חריגים היות ונוצר מצב שילד אחד נולד באושוץ כאשר האמא ההולנדית שלו הגיעה למחנה ונהרגה לאחר לידתו. על פי הכללים הוא לא רשאי לקבל כסף מקופה זו היות ולא היה בהולנד בזמן המלחמה. מקרים כאלה נכנסו לקטגוריות היוצאות מן הכלל שיצרו לא מעט בעיות עם התקנון שהוחלט. הדרך לא היתה קלה, ואני זוכר גם אנשים שאמרו לי לאורך כל התהליך, שעד שאוציא את הכסף מהולנד הם כבר לא יהיו בין החיים. אותם אנשים אגב היו הראשונים שהתקשרו וזכרו להודות לי על הדאגה להחזר כספם. לרוב האנשים שהיו מעורבים בהליך המו"מ וקבלת החזר הכספים, היה חשוב יותר מהכסף שההולנדים יודו במעורבותם בשואה ולכן דרשתי שממשלת הולנד תפרסם בכל העיתונות הארצית ובחול"ל הודעה התנצלות על אי החזרת הכספים לאחר המלחמה, והם באמת עשו זאת. אמנם אחרי לחצים ואיום ביטול ההסכם, אך זה היה דבר חשוב לי מאוד. צריך להבין שבהולנד היתה גניבה של 100% מרכוש היהודים ההולנדים כאשר, 85% מהם לא חזרו לדרוש את המגיע להם היות והם הושמדו בשואה".

היום על שרידי הבנק ההוא, הוקם בנק חדש: ABN-AMRO הבנק הגדול והמוכר בהולנד. בחזית הבנק על לוח של שיש ישנה תזכורת על כך שבבניין זה היתה התארגנות חשאית לביצוע גניבה וגזל של כספי ורכוש היהודים ההולנדים בתוספת של פסוק מרגש בעברית מספר ישעיהו (מ"ב, כ"ב-כ"ד).

עם חתימת החוזה עם ממשלת הולנד, הבין פיליפ כי בכל מהלך המו"מ לא נגעו בנקודה חשובה לא פחות, כספי היתומים, ומכאן החל פיליפ בהליך נוסף ומייגע לא פחות שנמשך עד היום: "ביוני 2000 בחוזה האחרון עם הבנקים והבורסות, הבנתי שלא בדקנו מה עשו הארגונים היהודיים עם הכסף של הורי היתומים וזה היה מבחינה מוסרית מחוייב בדיקה.

ביצעתי את הבדיקה בעצמי כאשר האפטרופוס שלנו היה ארגון מוכר שנקרא "לעזרת הילד". לדוגמא, אחי ואני היינו היורשים היחידים של הורינו והכסף של הורי ז"ל הגיע לנו על פי חוק. הממשלה ניסתה להעביר לנו מסר שאותם הורי יתומים היו משפחות עניות ללא כסף ורכוש רב, אך אני לא התייאשתי והחלטתי להמשיך ולבדוק. בניסיון להכשיל את הבדיקה, סגרו בפני את הארכיונים (של האפטרופוס הממשלתי של הילדים בבתי הילדים שעבר לידי ארגון יהודי אשר ירש את בתי הילדים), כל זאת כדי שלא אצליח לגשת ולבדוק את החומר. בעקבות כך החלטתי לעשות מחקר על רכוש הורי בלבד ומצאתי שמגיע לאחי ולי 1.6 מיליון יורו שלא קיבלנו על פי חוק כאשר הגענו לגיל 21. מכאן הבנתי שהצלחתי להוכיח כי מה שקורה בשטח הוא לא בסדר. העברתי להם את המחקר שלי בינואר 2004 בצירוף הדו"ח שנבדק על ידי מומחים ולא נמצאה בו כל טעות.

הוחלט שהכסף של בית היתומים ימוג עם העמותה החדשה. נגד המיזוג הנ"ל יצאו הרבה כתבות בתקשורת ואף אחי ואני הגענו לבג"צ בהולנד".

בשנת 2002 קיבל פיליפ את תואר הכבוד הממלכתי "אביר הולנד" מטעם מלכת הולנד.

הטכס וקבלת הפנים הרשמית לקבלת התואר והסיכה נערכו בבית השגריר ההולנדי בהרצליה. בטכס המרגש נכחו השגריר, הסטס הצבאי, עובדי שגרירות בכירים, נציגים שהגיעו מהולנד וכן בני משפחותו של פיליפ אשר קיבל את התואר על שירותו המתמשך בהתנדבות במשך שש שנים, את הקהילה היהודית בהולנד ובארץ.

פיליפ ואשתו מתגוררים בפרדס חנה משנת 1994 אליה הגיעו ממיזכרת בתיה. 12 שנים הם מתגוררים כאן לאחר שלדבריהם חיפשו מקום עם שקט, שלווה וטבע, מצאו את שהאהבה נפשם.

ענת פרחי פטוסי

כרטיס ביקור - פיליפ סטאל

מזל - תאומים

צבע - אדום

בגד - ג'ינס

ספר - ספרי שואה

טלויזיה - חדשות

הצגה - מקווה

מוזיקה - ג'אז

מקום בארץ - הגליל

בילוי - קונצרטים והצגות

מכונית - סאב

מקום בעולם - ירושלים

אוכל - הולנדי

תחביב - להוציא כסף מההולנדים...

החברה/ה הכי טוב/ה - הנדריקה אשתי

אוהב אצל אנשים - יושר

טאבו - שקרנים

חופשי - קשה לי להיות 100% חופשי וזורם (זו התוצאה של השואה)

אינטרנט - כלי עבודה

חלום לא מוגשם - להסתובב חצי שנה בעולם עם אשתי

מתנדב - לקחתי שנת שבתון מהתנדבות

חייבת תודה - לאשתי

דמות מוערכת - בן גוריון, היה לו את האומץ ללכת נגד כל הגיון ונגד כל האנשים סביבו על מנת להגשים חלום והוא הקמת מדינת

ישראל

דומיננטי - עקשנות. בלעדיה לא הייתי מצליח בפרוייקט ההולנדי

בקשה מאלוהים - לעשות צדק וכמובן בריאות

דבר ראשון אצל אשה - עיניים. הן מספרות על האדם שמאחור

מתי בכית בפעם האחרונה - לפני הרבה זמן

מתי צחקת בפעם האחרונה - אתמול עם הנכדה שלנו קרן שנולדה בערב יום השואה לפני ארבע שנים. היא קרן האור שלנו

רומנטי בעיניך - זר ורדים ביום שישי לאשתי

ישראלי בעיניך - "סמוך עלי"- משפט ישראלי מובהק כמו גם "אל תדאג"

עונת שנה אהובה - אביב או סתיו

רגש או שכל - רגש

פרי - מנגו

ירק - גזר

בעל חיים - כלב

נקודת שיא - קבלת התואר האקדמי. הלכתי ללמוד כי רציתי להוכיח לכל מי שאמר לי בילדות שאין לי שכל ואני לא אצליח בחיים,

על אף שהייתה לי עבודה טובה ומספקת, למדתי בזמן שגידלתי גם ארבעה ילדים

3 דברים על אי בודד - אשתי, סירה וכלב

זכרון ילדות - מחקתי את כל הדיסקט מהילדות. אני זוכר את הבדידות

משחק - שח מט

חזרה לדף הראשי

הוספת תגובה חדשה

תגובות לכתבה

© כל הזכויות שמורות לגפן 2004

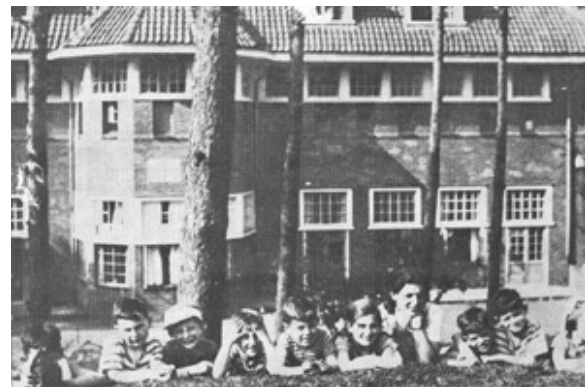

מקומון שבועי המופץ בפרדס חנה-כרכור, זכרון יעקב, בנימינה, גבעת עדה, קיסריה, מושבים וקיבוצים באלונה וחוף הכרמל

אימייל: gfn@gfn.co.il פרסום בגפן: 046399917 046398133

אביר הממלכה

חזרה למאמר | חזרה לדף הראשי

חזרה למאמר | חזרה לדף הראשי